

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 9 1 1 0 3 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 2 ====

Razčlemba izhodiščnega besedila

Sreda, 29. maj 2019 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Priloga z neumetnostnim besedilom in konceptni list sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 22 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 90. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Osnutek zadnje naloge, ki ga lahko napišete na konceptni list, se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

zanikan, je dobil s tem večjo in širšo pozornost. To pomeni, da je desetletja trajajoči literarni boj proti umiranju in zaničevanju slovenskega jezika s tem priznanjem pokazal, da je kultura več kot samo neka beseda, da v grapah in dolinah lahko nastanejo biotopi največjega in najširšega pomena za človeški in literarni razvoj.«

»Čast za ustvarjalca in za slovensko okolje na Koroškem«

[7] V imenu Društva slovenskih pisateljev se je odzval zamejski pisatelj iz Trsta **Marko Kravos**, ki je spomnil, da je bil Lipuš vedno na svoj osebni in koroški način soustvarjalni člen sodobne slovenske književnosti. Kot tak je bil deležen imenitnih nagrad in temeljitih strokovnih obravnjav. »*Da ga tudi Avstrija prek svojih najvišjih predstavnikov zaznava kot del svoje kulturne in umetniške podobe – in to z državnim odličjem potrdi –, predstavlja po eni strani čast tako za ustvarjalca kot za slovensko okolje na Koroškem.*«

[8] Vodja zamejske kulturne institucije Pavlova hiša **Susanne Weitlaner** je v svojem odzivu spomnila, da imajo »majhni jeziki«, med katere je uvrstila tudi slovenščino, težave pri uveljavitvi na evropskem oziroma svetovnem knjižnem trgu. To uspe le nekaterim avtorjem oziroma avtoricam in mednje spada Lipuš.

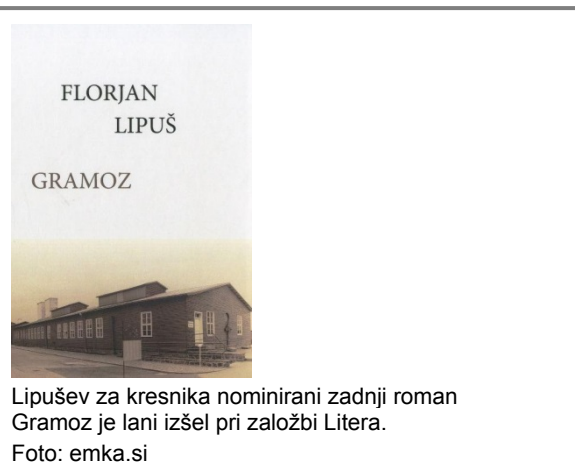
[9] Lipušev za kresnika nominirani zadnji roman *Gramoz* je lani izšel pri založbi Litera. Urednik **Orlando Uršič** je ob nagradi zapisal, da je bilo zgolj vprašanje časa, kdaj se bo

avstrijska država tako poklonila Lipušu kot pisatelju evropskega formata. Lipuš je cenjen kot izjemen stilist, kot pa je poudaril Uršič, je poleg tega »*tudi pomemben pričevalec polpretekle zgodovine, njegova tema so grozote nacizma in fašizma.*«

Priznanje bo dobil 1. oktobra

[10] Avstrijsko državno nagrado Republika Avstrija vsako leto podeljuje osebnosti s področja arhitekture, likovne umetnosti, književnosti ali glasbe. Lani jo je dobila umetnica **Renate Bertlmann**, leto pred tem pisatelj **Gerhard Roth**.

[11] *Najvišje avstrijsko kulturno priznanje, vredno 30.000 evrov, bodo Lipušu podelili 1. oktobra.*

N. Š.

(Prirejeno po: <https://www.rtv slo.si/kultura/knjige/drzavna-nagrada-za-florjana-lipusa-v-avstriji-ima-tudi-drug-jezik-ne-le-nemscina-svojo-domovino-kot-literarni-jezik/459982>. Pridobljeno: 5. 7. 2018.)

6. Na novico so se odzvali številni kulturniki. Ali so podelitvi nagrade Florjanu Lipušu naklonjeni ali ne? Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnici in svoj odgovor utemeljite z izpisom dveh delov povedi iz drugega in/ali tretjega odstavka.

Kulturniki so podelitvi nagrade Florjanju Lipušu naklonjeni/nenaklonjeni.

Izpis dveh delov povedi: _____

_____ (3 točke)

7. Preberite povedi.

Peter Handke je dejal: »Koroška je domovina Florjana Lipuša in resnično sem vesel, da sva sodobnika.«

Orlando Uršič je zapisal, da je Lipuš pisatelj evropskega formata in cenjen kot izjemen stilist.

- 7.1. Kaj v povedih pomenita besedi *sodobnika* in *stilist*?

sodobnika _____

stilist _____ (2)

- 7.2. Preberite del slovarskega sestavka besede *format* in rešite nalogi.

formát -a m (â)

1. velikost pol papirja, grafičnega dela ali slike glede na dolžino in širino: povečati format; zbornik bo izšel v večjem formatu; format slike, zvezka / podolgovat, pravokoten format vizitke oblika; revija obsega sto strani velikega formata; žepni format knjige
 ♦ biblio. folijski format; papir. format A4 format pol papirja z mero 210 × 297 mm; rač. format datoteke zgradba datoteke, ki določa, kako so podatki v datoteki zapisani; tisk. DIN format format pol papirja s stalnim razmerjem stranic, katerih izhodiščna mera je 841 × 1.189 mm
 2. publ., s prilastkom stopnja glede na kvaliteto; pomen, vrednost: umetniško delo evropskega formata; pesnik svetovnega formata /.../

V katerem pomenu je rabljena beseda *format* v povedi *Orlando Uršič je zapisal, da je Lipuš pisatelj evropskega formata in cenjen kot izjemen stilist*?

Napišite številko pomena. _____

V katerih vrstah besedil se uporablja beseda *format* v tem pomenu?

(2)
(4 točke)

8. Kako v zbornem knjižnem jeziku izgovorimo podčrtane besede v povedih? V trditvah podčrtajte ustrezne možnosti ob poševnicah.

Pisatelj z avstrijske Koroške Florjan Lipuš je postal prvi Slovenec, ki je prejemnik velike avstrijske državne nagrade.

Peter Handke velja za enega najpomembnejših piscev svojega rodu.

Do zdaj so predlog, da bi nagrado prejel Lipuš, ki je pri pisanju zavezan materinščini, zavrnili, ker je bil predpogoj, da prejemnik nagrade piše v nemščini.

- S črko e JE / NI v besedi *pisatelj* zapisan polglasnik.
- Naglašeni samoglasnik v besedi *Slovenec* je po kakovosti ozek / širok in po trajanju dolg / kratek.
- V besedi *Slovenec* JE neobstojni polglasnik / NI neobstojnega polglasnika.
- V besedi *rodu* je naglašen samoglasnik o / samoglasnik u.
- V izgovoru besede *predpogoj* JE / NI prišlo do asimilacije/premene po zvonečnosti.

(3 točke)

9. V povedi podčrtajte nenaglašene besede.

Rodil se je leta 1942 v Grebinju na avstrijskem Koroškem, od leta 1944 do 1948 je živel v Vzhodnem Berlinu.

(3)

Kako strokovno imenujemo nenaglašene besede?

(1)
(4 točke)

10. Preberite poved in iz nje izpišite tri samostalnice, pri katerih je prišlo do posebnosti v sklanjatvi, ter posebnosti opišite.

Po besedah založnika in poznavalca njegovega dela Lojzeta Wieserja nagrada pritrjuje temu, da ni pomembno, koliko ljudi govori jezik, temveč kako znajo s tem jezikom ravnati.

Izpis samostalnika	Opis posebnosti v sklanjatvi

(4 točke)

11. Iz povedi izpišite pridevnika na ustrezni mesti in vsakemu pripišite manjkajoči stopnji.

Najvišje priznanje Republike Avstrije bodo narodno zavednemu pisatelju podelili 1. oktobra.

Osnovnik

Primernik

Presežnik

(2 točki)

12. Števnika v povedi *Najvišje avstrijsko kulturno priznanje, vredno 30.000 evrov, bodo Lipušu podelili 1. oktobra* napišite z besedami in jima določite vrsto.

Zapis števnik z besedami	Vrsta števnik

(2 točki)

13. Opazujte glagolske oblike v uvodnem odstavku besedila (*Pisatelj z avstrijske Koroške ...*).

13.1. Izpisanim glagolom določite glagolski vid in jim pripišite njihov vidski par.

Glagol	Glagolski vid	Vidski par
odzvali so se		
sprejema		
dobiva		

(3)

13.2. Premi govor pretvorite v odvisni govor. Poved v celoti napišite.

Lipuš je za Prvi program Radia Slovenija v odzivu povedal: »Avstrijsko kulturno priznanje za literaturo sprejemam z zadoščenjem.«

(2)
(5 točk)

14. Iz skladišnih podstav naredite tvorjenke in določite njihovo vrsto.

tisti, ki nagrajuje _____

tisti, ki je nagrajen _____

dati nagrado _____

to, da se nagrajuje _____

majhna nagrada _____

Vrsta tvorjenk: _____

(4 točke)

15. Opazujte tvorjenke.

15.1. Ugotovite, katere tvorjenke so večnaglasnice. Podčrtajte jih.

predpogoj, poznavalec, polpretekli, pritrditi, soustvarjalni, pozitivno,
avstrijsko-slovenski, nekonvencionalni

(3)

15.2. Zakaj je tvorjenka *avstrijsko-slovenski* napisana z vezajem?

(2)
(5 točk)

OBRNITE LIST.

16. Preberite izpisano poved.

16.1. Določite stavčnočlensko zgradbo povedi (podčrtajte stavčne člene in njihove dele).

Lipušev za kresnika nominirani zadnji roman Gramoz je lani izšel pri založbi Litera.

(4)

16.2. Del povedi za kresnika nominirani pretvorite v stavek in napišite pretvorjeno poved ter v trditvah o razmerju med stavkoma podčrtajte ustrezne možnosti ob poševnicah.

Pretvorjena poved je glede na število stavkov enostavčna/dvostavčna.

Pretvorjena poved je priredno/podredno zložena.

Pretvorjena poved je pojasnjevalno priredje/posledično priredje/podredje
z vzročnim odvisnikom/podredje s prilastkovim odvisnikom.

(4)
(8 točk)

17. Obkrožite odvisnike in pod vsakega napišite, katere vrste je.

Do zdaj so predlog, da bi nagrado prejel Lipuš, ki je pri pisanju zavezan materinščini, zavrnil,

ker je bil predpogoj za prejem nagrade pisanje v nemščini, čeprav ta ni materni jezik vseh

državljanov Republike Avstrije.

(3 točke)

18. Vsebinsko ustrezno dopolnite povedi, tako da boste tvorili zahtevano priredje. Kjer je treba, postavite tudi vejice.

To je velik trenutek za slovensko književnost na Koroškem _____
_____. (pojasnjevalno priredje)

Nagrada ni pomembna samo za ustvarjalca _____
_____. (stopnjevalno priredje)

Lipuš je avtor več izjemnih literarnih del _____
_____. (posledično priredje)
(4 točke)

19. Grafično prikažite skladenjsko sestavo povedi (napišite S-strukturo povedi).

Po besedah založnika in poznavalca njegovega dela Lojzeta Wieserja nagrada pritrjuje temu, da ni bistveno, koliko ljudi govori jezik, ampak je pomembno predvsem to, kako znajo s tem jezikom ravnati.

(3 točke)

20. V izhodiščnem besedilu je omenjen tudi *kresnik*.

20.1. Razložite, kaj je *kresnik* (9. odstavek). Ustrezno dopolnite definicijo.

Kresnik je _____, ki _____
_____.
(2)

20.2. Ali je zapis besede *kresnik* z malo začetnico pravilen? Obkrožite ustrezno možnost ob poševnici in dopolnite poved.

Zapis besede *kresnik* z malo začetnico JE/NI pravilen, saj _____
_____.
(2)
(4 točke)

